

ปัญหาอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7)

วราภรณ์ พลเยี่ยม¹

วันที่รับบทความ: 5 พฤษภาคม 2569

วันแก้ไขบทความ: 17 มิถุนายน 2569

วันที่ตอบรับบทความ: 18 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) โดยการนำอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) และอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตของสหรัฐอเมริกา ทั้ง 50 รัฐ ซึ่งเป็นประเทศที่มีหนี้บัตรเครดิตรวมและหนี้เฉลี่ยต่อคนสูงที่สุดในโลกในขณะนี้ มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีภายในอายุความ 2 ปี ปัญหาการขาดอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิต และปัญหาการขาดโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) ให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้โดยไม่ขาดอายุความ และลูกหนี้ได้มีโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้มากขึ้น ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตามหลักทั่วไปแล้วหนี้บัตรเครดิตจะมีอายุความ 2 ปี นับตั้งแต่ผิดนัดชำระหนี้ครั้งสุดท้าย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับทั้ง 50 รัฐของสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีตั้งแต่ 3 ปี ถึง 10 ปี และอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 (อายุความ 10 ปี) และมาตรา 193/33 (อายุความ 5 ปี) จึงเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไปที่ทำให้เจ้าหนี้ต้องเร่งในการฟ้องคดีให้ทันภายในกำหนดอายุความ 2 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าหนี้มักจะเสียเปรียบในการฟ้องคดีเพราะขาดอายุความ ส่วนลูกหนี้เองก็ขาดโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้เพื่อชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ ทั้งนี้ แม้ว่าการที่กฎหมายกำหนดให้ต้องฟ้องในอายุความ 2 ปี เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหนี้ฟ้องผู้บริโภคล่วงจากหลักฐานหนี้ถูกทำลายหรือหายไปนานแล้วก็ตาม แต่ถ้ากำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตภายในอายุความจาก 2 ปี เป็น 3 ปี โดยการทำให้หนี้มีอายุมากขึ้น ก็จะทำให้เจ้าหนี้มีเวลามากขึ้นในการฟ้องร้อง และยืดระยะเวลาให้ลูกหนี้ได้ตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการขอปรับโครงสร้างหนี้หรือหาเงินมาชำระหนี้ นอกจากนี้ จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีและทวงหนี้ให้กับเจ้าหนี้ได้อีกด้วย ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตดังกล่าวในระยะยาว จึงเสนอควรแก้ไขเพิ่มเติมอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิต แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) ที่กำหนดให้มีอายุความสองปี โดยเพิ่มมาตรา 193/36 บัญญัติให้ “สิทธิเรียกร้องของผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ให้มีกำหนดอายุความสามปี”

คำสำคัญ: หนี้บัตรเครดิต; อายุความฟ้องคดี; การปรับโครงสร้างหนี้

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ถนนคูทองนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: warapomponyiam@gmail.com

Problems Regarding the Statute of Limitations for Credit Card Debt Lawsuits Under the Civil and Commercial Code, Section 193/34 (7)

Waraporn Ponyiam¹

Received: May 5, 2026

Revised: June 17, 2026

Accepted: June 18, 2026

Abstract

This academic article aims to analyze the problem of the statute of limitations for credit card debt claims under Section 193/34 (7) of the Civil and Commercial Code by using the statute of limitations for credit card debt claims under Section 193/34 (7) of the Civil and Commercial Code and the statute of limitations for credit card debt claims in all 50 states of the United States, which currently has the highest total and average debt per capita in the world. This analysis examines the problems of the two-year statute of limitations, the issue of credit card debt claims becoming time-barred, and the lack of opportunity for debtors to request debt restructuring. The results of this analysis will be used to improve Section 193/34 (7) of the Civil and Commercial Code to ensure creditors receive repayment without the statute of limitations expiring and to provide debtors with greater opportunities to request debt restructuring. The analysis found that, generally speaking, credit card debt has a statute of limitations of 2 years from the date of the last default payment, according to the Civil and Commercial Code, Section 193/34 (7). When compared to the 50 US states that set the statute of limitations from 3 to 10 years, and the statute of limitations under the Civil and Commercial Code, Section 193/30 (10-year limitation) and Section 193/33 (5-year limitation), this is too short a period for creditors to rush to file a lawsuit before the 2-year limitation period expires. In most cases, creditors are at a disadvantage in filing a lawsuit because the statute of limitations has expired, and debtors themselves lack the opportunity to request debt restructuring to pay the debt to the creditor. Although the law sets a 2-year statute of limitations to prevent creditors from suing consumers after the evidence of the debt has been destroyed or lost for a long time, if the statute of limitations were increased from 2 years to 3 years, by making the debt longer, it would give creditors more time to file a lawsuit. and extends the time for debtors to make informed decisions about debt restructuring or finding money to pay off debts. In addition, it will help reduce the costs of litigation and debt collection for creditors. Therefore, in order to solve the problem of the statute of limitations for credit card debt claims in the long term, it is proposed that the statute of limitations for credit card debt claims under the Civil and Commercial Code, Section 193/34 (7), which sets out a two-year limitation period, be amended by adding Section 193/36 which stipulates that “the right of a credit card business operator to make a claim shall be subject to a three-year statute of limitations.”

Keywords: Credit Card Debt; Statute of Limitations; Debt Restructuring

Type of Article: Academic Article

¹ Faculty of Law, Suan Sunandha Rajabhat University
U-Thong Nok Road, Dusit, Bangkok 10300, Thailand
Corresponding Author Email: warapornponyiam@gmail.com

บทนำ

การแพร่ระบาดของ COVID-19 มีส่วนผลักดันให้การชำระหนี้แบบดิจิทัลพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น โดยบัตรเครดิต (credit card) หรือที่เรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า “เงินพลาสติก” (วรชัย แสนสิทธิ์, 2552) เป็นหนึ่งในรูปแบบการชำระเงินที่ผู้บริโภคมีแนวโน้มเลือกใช้มากขึ้นแทนการถือเงินสด ซึ่งจากรายงานวิจัยกรุงศรี พบว่า ปี พ.ศ. 2568-2569 คาดว่ายอดใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของคนไทยจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 9.0-10.0% ต่อปีอีกด้วย (นฤชยา สาตแพ่ง, 2567) แม้ว่าปัจจุบันสถานการณ์ COVID-19 จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ แต่หนี้สินครัวเรือนส่วนใหญ่มายังอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง (89% ของ GDP) และคนไทยที่มีหนี้กว่า 32% มีหนี้ 4 บัญชีขึ้นไป โดยเฉพาะหนี้ “บัตรเครดิต” ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของปัญหานี้เสีย (Non-Performing Loans--NPLs) ซึ่งจากรายงานของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า สถิติหนี้บัตรเครดิตไทยปี พ.ศ. 2568 สูงถึง 5 แสนล้านบาท ครองแชมป์อันดับหนึ่งหนี้เสีย (12.62%) สูงสุดในกลุ่มสินเชื่อส่วนบุคคล (10.62%) (กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม, 2568; ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565; สำนักข่าวออนไลน์เพื่อสังคมการลงทุนที่ยั่งยืน, 2568) ซึ่งสาเหตุหลักที่คนไทยเป็นหนี้บัตรเครดิต (1) รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย/ค่าครองชีพ โดยหลายคนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ทำให้ต้องพึ่งพาบัตรเครดิต (2) พฤติกรรมการใช้จ่ายเกินตัว โดยการซื้อของฟุ่มเฟือย หรือที่เรียกกันติดปากว่า “ของมันต้องมี” และการใช้ชีวิตตามสังคม (socializing) เกินฐานะ (3) ขาดความรู้ทางการเงิน (financial literacy) โดยไม่เข้าใจดอกเบี้ยและเงื่อนไขการชำระเงิน ทำให้บริหารหนี้ไม่เป็นการผ่อนชำระขั้นต่ำ/แบ่งชำระ 0% โดยการใช้จ่ายผ่านบัตรโดยผ่อน 0% หลายรายการพร้อมกัน ทำให้มีหนี้สะสมจนสะสางไม่ทัน (4) เหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น การเจ็บป่วย อุบัติเหตุ หรือตกงาน ทำให้ต้องกู้ยืมเงินหรือใช้บัตรเครดิต (5) ขาดเงินสำรองฉุกเฉิน โดยครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีเงินสำรอง เมื่อจำเป็นต้องใช้จ่ายทำให้ต้องพึ่งพาหนี้สิน (6) การก่อหนี้เร็วเกินไป โดยพนักงานเริ่มทำงาน (อายุ 25-29 ปี) กว่า 58% กลายเป็นลูกหนี้ และ 25% ในกลุ่มนี้มีหนี้เสีย (NPLs) โดยส่วนใหญ่เกิดจากบัตรเครดิต อีกทั้งกลุ่มคนอายุต่ำกว่า 25 ปีก็เริ่มมีหนี้เพิ่มขึ้นด้วย (เจริญสิน แดงปีตอล, 2568; ทวีศ ศรีเกตุ, 2561; โนนูโร, 2567;) นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการใช้จ่ายบัตรเครดิต (1) จ่ายเงินค่าบัตรเครดิตในยอดขั้นต่ำทุก ๆ เดือน หนี้บัตรเครดิตสามารถเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะเมื่อผู้ถือบัตรจ่ายเงินค่าบัตรเครดิตในยอดขั้นต่ำ หรือจ่ายไม่เต็มจำนวน จะส่งผลให้ผู้ถือบัตรถูกรณาคาร์หรือสถาบันการเงินผู้ออกบัตรเรียกเก็บดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระรายจ่าย และยืดระยะเวลาในการชำระหนี้ให้ยาวขึ้น (2) จ่ายเงินค่าบัตรเครดิตไม่ตรงเวลา หากผู้ถือบัตรจ่ายเงินค่าบัตรเครดิตเกินเวลาที่กำหนดไว้จะทำให้ผู้ถือบัตรถูกรณาคาร์หรือสถาบันการเงินผู้ออกบัตรเรียกเก็บดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม รวมถึงค่าปรับจากการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด (3) ใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตโดยที่ไม่มีความรู้ทางการเงินหรือไม่ได้วางแผนชำระหนี้ หากไม่มีการวางแผนการเงินหรือวางแผนชำระหนี้ไปจนถึงไม่กำหนดขอบเขตในการใช้จ่าย จนทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ค่าบัตรเครดิตได้ในเวลาที่กำหนดจะทำให้เกิดภาระรายจ่ายจากการถูกเรียกเก็บดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม รวมถึงค่าปรับจากธนาคารหรือสถาบันการเงินผู้ออกบัตร (ธนาคารกรุงไทย, 2567) จากสาเหตุหลักและพฤติกรรมที่คนไทยเป็นหนี้บัตรเครดิตนี้ จึงส่งผลให้หนี้บัตรเครดิต เป็นหนี้ที่ถูกฟ้องร้องมากที่สุดในบรรดาหนี้ทั้งหมด ยกตัวอย่าง เช่น ปี พ.ศ. 2566 มีคดีบัตรเครดิต 20.94% จำนวน 216,322 ข้อหา และปี พ.ศ. 2567 มีคดีบัตรเครดิต 15.93% จำนวน 162,890 ข้อหา (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2568, หน้า 31) หนี้ส่วนใหญ่เกิดจากการผิดนัดชำระเกิน 3 เดือน หรือ 90 วัน ซึ่งลูกหนี้มีความเสี่ยงโดนฟ้องยึดทรัพย์หรืออายัดเงินเดือน โดยคดีมีอายุความ 2 ปี นับตั้งแต่ผิดนัดชำระหนึ่งงวดสุดท้าย (วันครบกำหนดชำระหนี้ตามใบแจ้งหนี้) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) หากเจ้าหนี้ไม่ดำเนินการฟ้องคดีภายในระยะเวลานี้ คดีจะถือว่าขาดอายุความ ยกตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1517/2550 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2456/2551 ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเหตุให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินซึ่งเป็นเจ้าหนี้เร่งรัดการฟ้องคดีให้ทันอายุความภายใน 2 ปี เพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ซึ่งจะแตกต่างจากสหรัฐอเมริกา ที่มีอายุความ 3-6 ปี แตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ (Johnston, 2024) ทั้งนี้ ผลของการที่กฎหมายกำหนดอายุความ 2 ปี ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดปัญหาการกำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีภายในอายุความ 2 ปี ปัญหาการขาดอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิต และปัญหาการขาดโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ ที่ทำให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) ให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้โดยไม่ขาดอายุความ และลูกหนี้ได้มีโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้มากขึ้น

กรอบในการวิเคราะห์

การศึกษาปัญหาอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) ผู้เขียนได้นำอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) และอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตของสหรัฐอเมริกา ทั้ง 50 รัฐ ซึ่งเป็นประเทศที่มีหนี้บัตรเครดิตรวมและหนี้เฉลี่ยต่อคนสูงที่สุดในโลก (Kumok, 2025) มาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีภายในอายุความ 2 ปี ปัญหาการขาดอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิต และปัญหาการขาดโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาพิจารณาหาแนวทางแก้ไขกฎหมายดังกล่าวต่อไป

อายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7)

ในทางแพ่ง อายุความ คือ ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ต้องใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลหรือระยะเวลาที่กฎหมายบังคับผู้ทรงสิทธิเรียกร้องให้ต้องฟ้องคดีต่อศาล (ไม่ใช่ระยะเวลาที่กำหนดไว้ให้เรียกร้องทวงหนี้) หากไม่ดำเนินการตามที่กำหนดอาจเกิดความเสียหายแก่เจ้าของสิทธิได้ ซึ่งเรียกว่า “สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ” (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/9) และยังหมายรวมถึงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ผู้ที่ได้ดำเนินการตามเงื่อนไขจนครบระยะเวลาดังกล่าวได้สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย (สวาทักษ์ สุวรรณเสรี และอาคม ศรียาภย์, 2567, หน้า 1)

บัตรเครดิต (credit card) เป็นบริการสินเชื่ออย่างหนึ่ง ที่ธนาคารหรือผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงินออกให้แก่ลูกค้าเพื่อใช้ชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใดแทนการชำระด้วยเงินสด หรือเพื่อใช้เบิกถอนเงินสด โดยลูกค้าต้องชำระค่าธรรมเนียม ค่าบริการ ดอกเบี้ย หรือค่าอื่นใด (พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545) ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 บัญญัติไว้ว่า “สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ ให้มีกำหนดอายุความสองปี

(7) บุคคลซึ่งมิได้เข้าอยู่ในประเภทที่ระบุไว้ใน (1) แต่เป็นผู้ประกอบธุรกิจในการดูแลกิจการของผู้อื่นหรือรับทำงานการต่าง ๆ เรียกเอาสินจ้างอันจะพึงได้รับในการนั้น รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดรองไป”

โดยทั่วไปแล้วผู้เกี่ยวข้องในสัญญาบัตรเครดิตประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่ายด้วยกัน คือ ผู้ออกบัตร (issuer) ร้านค้าสมาชิกผู้รับบัตร (merchant) และผู้ถือบัตร (card holder) โดยในระหว่างผู้ออกบัตรกับร้านค้าสมาชิก และผู้ออกบัตรกับผู้ถือบัตรจะมีข้อตกลงระหว่างกัน การพิจารณาเกี่ยวกับอายุความของคู่สัญญาแต่ละคู่สัญญาจึงมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ว่าเป็นไปในรูปใด แต่สำหรับการที่ผู้ออกบัตรให้บริการบัตรเครดิตแก่สมาชิก โดยสมาชิกสามารถนำบัตรเครดิตดังกล่าวไปใช้เบิกถอนเงินสด หรือชำระค่าสินค้าและค่าบริการแทนการชำระด้วยเงินสด โดยผู้ออกบัตรเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้บัตรดังกล่าวจากสมาชิก ผู้ออกบัตรจึงเป็นผู้ประกอบธุรกิจในการรับทำธุรกรรมต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก และการที่ผู้ถือบัตรได้ชำระเงินให้แก่เจ้าหนี้ของสมาชิกแทนสมาชิกไปก่อนแล้วจึงเรียกเก็บจากสมาชิกภายหลัง จึงเป็นการเรียกเอาค่าที่ได้ออกเงินทดรองไปก่อน จึงเป็นกรณีผู้ประกอบธุรกิจในการรับทำธุรกรรมต่าง ๆ เรียกเอาเงินที่ได้ออกทดรองไป สิทธิเรียกร้องดังกล่าวจึงมีอายุความ 2 ปี ตามมาตรา 193/34 (7) ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1609/2540 (ป) การให้บริการประเภทบัตรเครดิตเป็นวัตถุประสงค์ของโจทก์ การที่โจทก์ให้บริการการใช้บัตรเครดิตแก่สมาชิกโดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้บัตรดังกล่าวจากสมาชิก โจทก์จึงเป็นผู้ประกอบธุรกิจในการรับทำธุรกรรมต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก และการที่โจทก์ได้ชำระเงินให้แก่เจ้าหนี้ของสมาชิกแทนสมาชิกไปก่อนแล้วจึงเรียกเก็บจากสมาชิกภายหลัง ก็เป็นการเรียกเอาค่าที่ได้ออกเงินทดรองไปก่อน กรณีจึงถือได้ว่าโจทก์เป็นผู้ประกอบธุรกิจในการรับทำธุรกรรมต่าง ๆ เรียกเอาค่าที่ได้ออกเงินทดรองไปก่อน สิทธิเรียกร้องของโจทก์ดังกล่าวจึงมีอายุความ 2 ปี ตามมาตรา 193/34 (7) (สวาทักษ์ สุวรรณเสรี และอาคม ศรียาภย์, 2567, หน้า 402-404)

แม้ตามสัญญาบัตรเครดิตจะมีข้อตกลงด้วยว่า ผู้ถือบัตรเครดิตอาจนำบัตรไปใช้ถอนเงินสดจากธนาคารผู้ออกบัตรหรือธนาคารอื่น หรือจากบัญชีของผู้ถือบัตร โดยสามารถเบิกถอนเงินสดผ่านตู้เบิกถอนเงินอัตโนมัติ ก็ล้วนเป็นหนี้ที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตจึงมีอายุความ 2 ปีเช่นเดียวกัน ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5589/2540 การให้สมาชิกถอนเงินสดล่วงหน้าด้วยบัตรเครดิตก็มีลักษณะให้บัตรเครดิตก็มีลักษณะให้เป็นบริการส่วนหนึ่งประกอบการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกของโจทก์และโจทก์ได้เรียกเก็บค่าบริการหรือค่าธรรมเนียมด้วย โจทก์จึงเป็นผู้ประกอบธุรกิจรับทำธุรกรรม

ต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกและการที่โจทก์ได้ชำระเงินแก่เจ้าหนี้ของสมาชิกแทนสมาชิกไปก่อนหรือให้สมาชิกถอนเงินสดล่วงหน้า แล้วเรียกเก็บเงินจากสมาชิกภายหลังเป็นการเรียกเอาค่าที่โจทก์ได้ออกเงินทดรองไปสิทธิเรียกร้องดังกล่าวจึงมีอายุความ 2 ปี ตามมาตรา 193/34 (7) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6226/2548 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน) และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5384/2551 นั้นจากการใช้บัตรเครดิตไม่ว่าจะเป็นหนี้จากการซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ หรือหนี้จากการถอนเงินสด ล้วนเป็นหนี้ที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตด้วยกัน จึงมีอายุความ 2 ปี ตามมาตรา 193/34 (7) ไม่อาจแยกบังคับนับอายุความแตกต่างกันได้ (สรารักษ์ สุวรรณเสรี และอาคม ศรียาภัย, 2567, หน้า 404)

การเริ่มนับอายุความ เริ่มนับจากวันไหนนั้น จุดเริ่มต้นของการนับอายุความบัตรเครดิตเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) มิได้บัญญัติไว้ว่าให้เริ่มนับอายุความเมื่อใด การเริ่มนับอายุความจึงต้องเป็นไปตามหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/12 ที่บัญญัติหลักทั่วไปว่า อายุความให้เริ่มนับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป ถ้าเป็นสิทธิเรียกร้องให้งดเว้นกระทำการอย่างใดให้เริ่มนับแต่เวลาแรกที่ฝ่าฝืนกระทำการนั้น กล่าวคือ อายุความให้เริ่มนับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ คือ เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ ซึ่งโดยทั่วไปในสัญญาจะมีข้อตกลงว่าผู้ออกบัตรจะมีใบแจ้งหนี้ แจ้งยอดหนี้ให้ผู้ถือบัตรต้องชำระในแต่ละเดือนให้ผู้ถือบัตรทราบ พร้อมทั้งกำหนดวันเวลาชำระหนี้ไว้ด้วย อายุความเริ่มนับเมื่อไม่ชำระหนี้ตามกำหนดในใบแจ้งหนี้ดังกล่าว (สรารักษ์ สุวรรณเสรี และอาคม ศรียาภัย, 2567, หน้า 407) ดังนั้น เมื่อนำมาประยุกต์กับกรณีบัตรเครดิต จึงสรุปได้ว่า “อายุความเริ่มนับจากวันที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระเงินตามกำหนดในใบแจ้งหนี้ครั้งแรก” ไม่ใช่วันที่ใช้บัตรหรือวันที่ธนาคารออกใบแจ้งหนี้ตนเอง (ลอว์ ลิงค์ [Law Link], 2566) ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7002/2539 โจทก์จำเลยได้ตกลงเงื่อนไขการชำระหนี้ไว้ว่า เมื่อโจทก์ออกเงินทดรองจ่ายแทนไปแล้ว โจทก์จัดส่งใบแจ้งยอดบัญชีให้จำเลยทราบโดยคดียอดหนี้ทุกวันที่ 20 ของเดือน กำหนดให้จำเลยชำระหนี้ภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป ปรากฏว่าใบแจ้งยอดบัญชีครั้งสุดท้าย โจทก์แจ้งให้จำเลยชำระหนี้ภายในวันที่ 5 ธันวาคม 2532 ดังนั้น หากจำเลยไม่ชำระหนี้ตามกำหนดเวลาดังกล่าวย่อมถือว่าจำเลยตกเป็นผู้ผิดนัด โจทก์ย่อมบังคับสิทธิเรียกร้องของตนได้ตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม 2532 โจทก์มาฟ้องให้จำเลยชำระหนี้เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2536 จึงเกิน 2 ปี คดีของโจทก์จึงขาดอายุความ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7144/2542, 9513/2542 และ 3830/2547 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

จำนวนยอดหนี้บัตรเครดิตในการฟ้องคดีและกระบวนการฟ้องร้อง โดยหนี้บัตรเครดิตยอดเท่าใดที่ถูกฟ้องคดีได้ และไม่จ่ายหนี้บัตรเครดิตนานเท่าใดจึงถูกฟ้องคดีนั้น ตามข้อกฎหมายแล้วหนี้ขั้นต่ำเพียง 2,000 บาท ก็สามารถยื่นฟ้องต่อศาลได้ทันทีนับตั้งแต่วันที่ผิดนัดชำระ เนื่องจากการถูกฟ้องไม่ได้ขึ้นอยู่กับยอดเงินที่แน่นอน แต่ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละธนาคารและพฤติการณ์ค้างชำระ โดยมากประมาณ 3-6 เดือน รวมถึงการไม่ติดต่อเจรจา กฎหมายไม่ได้กำหนดขั้นต่ำ 2,000 บาท สำหรับศาลบังคับคดีแพ่ง ซึ่งตัวเลข 2,000 บาท เป็นเรื่อง “เงินกู้เกิน 2,000 บาท ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ” เป็นคนละประเด็นกัน อย่างไรก็ตาม ธนาคารหรือสถาบันการเงินมักเริ่มต้นด้วยการส่งหนังสือทวงถามหรือโทรแจ้งก่อน หากปล่อยค้างชำระเกิน 3 เดือน หรือ 90 วัน สถานะจะเปลี่ยนเป็นหนี้เสีย (NPLs) และติดเครดิตบูโร โดยคดีบัตรเครดิตเป็นคดีแพ่ง (ไม่มีโทษจำคุก) มีอายุความ 2 ปี นับตั้งแต่ผิดนัดชำระหนึ่งงวดสุดท้าย (วันครบกำหนดชำระหนี้ตามใบแจ้งหนี้) ดังนั้น จำนวนยอดหนี้บัตรเครดิตเท่าใดถึงถูกฟ้องคดี จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนยอดเงินมหาศาลเสมอไป แต่เริ่มนับจากยอดหนี้ตามจริงและการผิดนัดชำระเป็นหลัก ส่วนกระบวนการฟ้องร้องนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละสถาบัน แต่ส่วนใหญ่มักจะเริ่มดำเนินการหลังจากค้างชำระเกิน 120 วันขึ้นไป และการเจรจาติดตามหนี้ไม่เป็นผลสำเร็จ ดังนั้น ข้อควรทำสำหรับลูกหนี้ หากเริ่มชำระหนี้ไม่ไหวให้ติดต่อธนาคารหรือสถาบันการเงินเพื่อขอประนอมหนี้หรือปรับโครงสร้างหนี้ (โอบูโร, 2568; ยูเมะพลัส, 2569) เนื่องจากการที่ลูกหนี้ทำสัญญาปรับโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ถือได้ว่าเป็นการรับสภาพหนี้ จึงทำให้อายุความสะดุดหยุดลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/14 (1) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10098/2558, 7560/2560 และ 3349/2565) ทั้งนี้ การรับสภาพหนี้ที่จะทำให้อายุความสะดุดหยุดลงได้นั้น จะต้องกระทำก่อนหนี้บัตรเครดิตขาดอายุความ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6504/2550) หากชำระหนี้หลังหนี้บัตรเครดิตขาดอายุความไม่เป็นการรับสภาพหนี้ แต่มีผลทำให้ลูกหนี้เรียกเงินคืนไม่ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/28 วรรคหนึ่งเท่านั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 864/2541) (สรารักษ์ สุวรรณเสรี และอาคม ศรียาภัย, 2567, หน้า 26, 410-411)

อย่างไรก็ตาม การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) กำหนดให้ผู้ออกบัตรซึ่งเป็นเจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ถือบัตรชำระหนี้ตามบัตรภายในอายุความ 2 ปี นับตั้งแต่ผิดนัดชำระหนี้ครั้งสุดท้าย (วันครบกำหนดชำระหนี้ตามใบแจ้งหนี้) “หากเจ้าหนี้ฟ้องเกินระยะเวลา” ลูกหนี้ต้องไปศาลเพื่อ “ยื่นคำให้การสู้คดี” ว่าหนี้ขาดอายุความแล้วเพื่อให้ศาลพิพากษายกฟ้อง (เนื่องจากคดีแพ่งไม่ใช่ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลยกขึ้นพิจารณาเองไม่ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/29) แม้ขาดอายุความหนี้ยังไม่หมดไป เจ้าหนี้ยังมีสิทธิทวงถามได้ แต่ไม่มีสิทธิฟ้องบังคับคดี (ยึดทรัพย์) “หากฟ้องมาแล้วลูกหนี้ไม่ได้ไปสู้คดี” ศาลอาจพิพากษาให้ชำระหนี้ และถ้าหลังจากขาดอายุความไปแล้ว ลูกหนี้ยังคงชำระหนี้แม้เพียงเล็กน้อย ก็ถือเป็นการรับสภาพหนี้ ทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ ส่วนเครดิตบูโร (credit bureau) แม้คดีจะขาดอายุความ แต่ประวัติหนี้เสียจะยังคงอยู่ในเครดิตบูโร 3 ปี หลังจากปิดบัญชีแล้ว (ทวีศ ศิริเกตุ, 2561)

อายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตของสหรัฐอเมริกา ทั้ง 50 รัฐ

อายุความในการฟ้องหนี้บัตรเครดิต (statute of limitations for credit card debt) คือ การที่กฎหมายจำกัดระยะเวลาที่เจ้าหนี้และบริษัททวงหนี้สามารถฟ้องร้องผู้บริโภคได้ในกรณีที่ชำระหนี้ ระยะเวลาที่กำหนดโดยแต่ละรัฐและแตกต่างกันไป ตั้งแต่ 3 ปี (13 รัฐ) ไปจนถึง 10 ปี (2 รัฐ) โดยอีก 35 รัฐที่เหลือมีระยะเวลาอยู่ระหว่างนั้น (ดูตาราง 1) (Johnston, 2024)

ตาราง 1

อายุความฟ้องหนี้บัตรเครดิตของสหรัฐอเมริกาในแต่ละรัฐ

อายุความ (ปี)	รัฐ (State)
3	Alabama, Alaska, D.C., Kansas, Louisiana, Maryland, Mississippi, New Hampshire, New York, North Carolina, Oklahoma, South Carolina, Virginia
4	California, Delaware, Idaho, Nebraska, Nevada, New Mexico, Pennsylvania, Texas, Utah
5	Arkansas, Florida, Illinois, Iowa, Missouri, Montana, West Virginia
6	Arizona, Colorado, Connecticut, Georgia, Hawaii, Indiana, Maine, Massachusetts, Michigan, Minnesota, New Jersey, North Dakota, Ohio, Oregon, South Dakota, Tennessee, Vermont, Washington, Wisconsin
8	Wyoming
10	Kentucky, Rhode Island

วัตถุประสงค์ของกฎหมายกำหนดอายุความในการฟ้องหนี้บัตรเครดิต คือ เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหนี้ฟ้องผู้บริโภคหลังจากหลักฐานหนี้ถูกทำลายหรือหายไปนานแล้ว (Johnston, 2024) หรือเพื่อป้องกันไม่ให้ศาลพิจารณาหลักฐานที่เก่าและไม่น่าเชื่อถือ เพื่อส่งเสริมการดำเนินการอย่างรวดเร็วและป้องกันความลำเอียงที่ไม่เป็นธรรม (Langel, 2021) ซึ่งแนวคิดนี้มีอยู่เพื่อส่งเสริมความแน่นอนและความเด็ดขาดทางกฎหมาย เมื่อเวลาผ่านไป หลักฐานอาจสูญหาย พยานอาจไม่สามารถมาให้การได้ และความทรงจำอาจเลือนลาง กฎหมายกำหนดระยะเวลาการฟ้องช่วยให้มั่นใจได้ว่าข้อพิพาททางกฎหมายจะได้รับการแก้ไขภายในกรอบเวลาที่เหมาะสม ในขณะที่หลักฐานและเอกสารยังคงเชื่อถือได้และเข้าถึงได้ (JG Wentworth, 2025) นอกจากนี้ เหตุผลที่อายุความในการฟ้องหนี้บัตรเครดิตมีความสำคัญ (1) อายุความเป็นข้อแก้ตัวในการต่อสู้กับการฟ้องร้องหนี้เก่า หากเจ้าหนี้หรือผู้ทวงหนี้ฟ้องหลังจากที่ขาดอายุความแล้ว ลูกหนี้สามารถใช้ข้อแก้ตัวนี้เป็นการต่อสู้ในศาลได้ อย่างไรก็ตาม ลูกหนี้ต้องยกข้อแก้ตัวนี้ขึ้นมาเอง ศาลจะไม่ยกฟ้องโดยอัตโนมัติเพียงเพราะหนี้ขาดอายุความแล้ว (2) อายุความยังส่งผลต่อวิธีการที่ลูกหนี้ควรจัดการกับการติดต่อและการชำระเงินกับผู้ทวงหนี้ด้วย ตัวอย่าง เช่น การตกลงที่จะชำระเงินแม้เพียงเล็กน้อยสำหรับหนี้เก่าอาจทำให้ระยะเวลาอายุความเริ่มต้นใหม่ ทำให้เจ้าหนี้มีเวลามากขึ้นในการฟ้องร้องนี้เรียกว่า “การทำให้หนี้มีอายุมากขึ้น” และเป็นเหตุผลหนึ่งที่ควรระมัดระวังเกี่ยวกับการชำระเงินสำหรับหนี้เก่ามาก ๆ โดยไม่

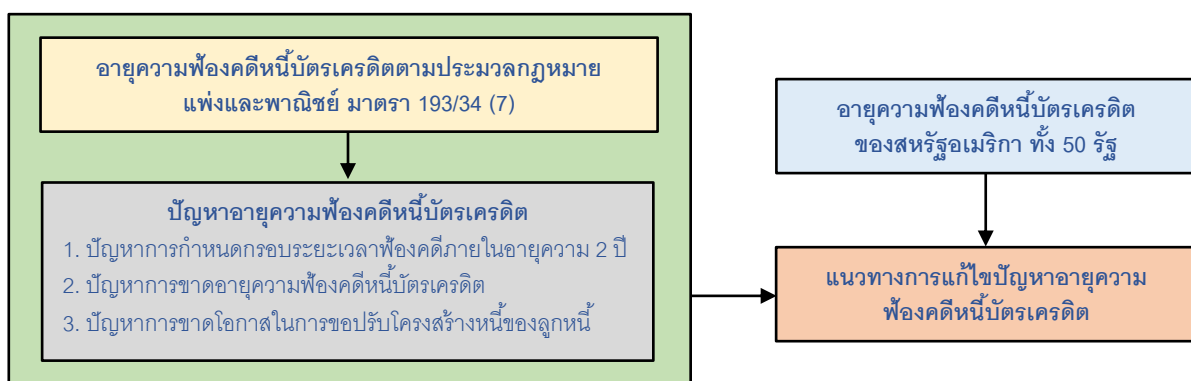
เข้าใจสถานการณ์ทางกฎหมายของลูกหนี้ก่อน (3) การรู้เกี่ยวกับอายุความยังช่วยให้ลูกหนี้ตัดสินใจได้อย่างรอบคอบเกี่ยวกับการเสนอการประนีประนอมหนี้ด้วย หากหนี้ใกล้ขาดอายุความ ลูกหนี้อาจมีอำนาจต่อรองกับเจ้าหนี้มากขึ้น ซึ่งเจ้าหนี้กระตือรือร้นที่จะเรียกเก็บเงินก่อนที่จะสิทธิในการฟ้องร้องตามกฎหมายจะขาดอายุความลง และ (4) การรู้สิทธิของลูกหนี้จะช่วยให้หลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ไม่โปร่งใสในการทวงหนี้ได้เช่นกัน บริษัททวงหนี้บางแห่งจะซื้อหนี้เก่ามากและพยายามโน้มน้าวให้ผู้บริโภคเชื่อว่ายังคงเป็นหนี้อยู่ แต่ถ้าลูกหนี้รู้กฎหมายเกี่ยวกับอายุความในรัฐของตนเอง ก็มีโอกาสน้อยที่จะตกเป็นเหยื่อของกลอุบายหลอกลวงเหล่านี้ (Leicht, 2025)

อายุความฟ้องคดีเริ่มนับเมื่อใด โดยทั่วไปแล้ว หนี้บัตรเครดิตจะอยู่ภายใต้กฎหมายสัญญาของรัฐ เนื่องจากข้อตกลงบัตรเครดิตนั้นเปรียบเสมือนสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับบริษัทบัตรเครดิต ระยะเวลาการฟ้องจะแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ ตั้งแต่ 3 ปีไปจนถึง 10 ปี โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 4-6 ปี โดยปกติแล้ว การนับเวลาจะเริ่มจากวันที่ลูกหนี้ชำระเงินครั้งสุดท้าย หรือวันที่มีการทำธุรกรรมในบัญชีครั้งสุดท้าย ขึ้นอยู่กับกฎหมายเฉพาะของรัฐนั้น ๆ ซึ่งมักเรียกว่า “วันที่ผิดนัดชำระ” หรือ “วันที่ค้างชำระ” อย่างไรก็ตาม การกำหนดวันที่แน่นอนนี้อาจซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการชำระเงินบางส่วน การเจรจาประนีประนอม หรือกิจกรรมอื่น ๆ ในบัญชีหลังจากที่หยุดชำระเงินเป็นประจำ สิ่งสำคัญที่ต้องเข้าใจ คือ ระยะเวลาการฟ้องร้องจะใช้กับหนี้แต่ละรายการแยกกัน หากมีบัตรเครดิตหลายใบที่มีวันที่ชำระเงินครั้งสุดท้ายแตกต่างกัน หนี้แต่ละรายการจะมีระยะเวลาการฟ้องร้องของตนเอง นอกจากนี้ หากชำระหนี้เก่าอาจเผลอเริ่มนับระยะเวลาการฟ้องร้องใหม่ (JG Wentworth, 2025; Langel, 2021) ยกตัวอย่าง เช่น ระยะเวลาการฟ้องร้องจะเริ่มนับจากวันที่ชำระเงินครั้งสุดท้าย และนับตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดในรัฐของลูกหนี้ หากไม่ได้ชำระเงินบัตรเครดิตตั้งแต่เดือนมกราคม 2021 และอาศัยอยู่ใน California ซึ่งระยะเวลาการฟ้องร้อง คือ 4 ปี ระยะเวลาการฟ้องร้องจะหมดอายุในเดือนมกราคม 2025 หากในช่วงเวลาระหว่างนั้น เบื่อหน่ายกับการถูกเจ้าหนี้ทวงหนี้รบกวนและตัดสินใจชำระเงินเพียงครั้งเดียวหรือลงนามในข้อตกลงเพื่อชำระเงิน ระยะเวลาการฟ้องร้องอาจเริ่มนับใหม่ในวันนั้น ดังนั้น จะตรวจสอบกฎหมายในรัฐนั้นเพื่อดูว่าระยะเวลาการฟ้องร้องมีผลบังคับใช้นานเท่าใด และการชำระเงินใด ๆ จะทำให้ระยะเวลาการฟ้องร้องเริ่มต้นใหม่หรือไม่ (Johnston, 2024) นอกจากนี้ แม้ว่ากฎทั่วไปอายุความจะเริ่มนับจาก “วันที่ผิดนัดชำระ” หรือ “วันที่ค้างชำระ” แต่กฎนี้สามารถตีความได้แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับกฎหมายเฉพาะของแต่ละรัฐ และสถานการณ์เฉพาะของบัญชีของลูกหนี้ ดังนี้ (1) วันที่ชำระเงินครั้งสุดท้าย คือ ในหลายรัฐ อายุความเริ่มนับจากวันที่ลูกหนี้ชำระเงินครั้งสุดท้ายในบัญชี ซึ่งดูเหมือนจะตรงไปตรงมา แต่ความซับซ้อนอาจเกิดขึ้นได้หากชำระเงินบางส่วน ชำระเงินเพื่อประนีประนอม หรือหากมีเครดิตเข้าบัญชีของลูกหนี้หลังจากที่ลูกหนี้หยุดชำระเงินเป็นประจำ (2) กิจกรรมในบัญชีครั้งสุดท้าย คือ บางรัฐใช้กิจกรรมในบัญชีครั้งสุดท้ายเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวันเริ่มต้น ซึ่งอาจรวมถึงการซื้อ การเบิกเงินสดล่วงหน้า หรือธุรกรรมอื่น ๆ ซึ่งบางครั้งอาจช้ากว่าวันที่ชำระเงินครั้งสุดท้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากลูกหนี้ยังคงใช้บัตรต่อไปอีกระยะหนึ่งหลังจากหยุดชำระเงิน (3) วันที่ผิดนัดชำระ คือ บางรัฐใช้วันที่เจ้าหนี้ประกาศว่าบัญชีผิดนัดชำระอย่างเป็นทางการ ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นหลังจากที่ลูกหนี้พลาดการชำระเงินหลายงวดติดต่อกัน โดยปกติแล้ว วันที่นี้จะถูกบันทึกไว้อย่างชัดเจนในบันทึกของเจ้าหนี้ และ (4) ข้อกำหนดการเร่งชำระหนี้ คือ สัญญาบัตรเครดิตหลายฉบับมีข้อกำหนดการเร่งชำระหนี้ที่ทำให้ยอดคงเหลือทั้งหมดต้องชำระทันทีเมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระ ในกรณีเหล่านี้ ศาลบางแห่งได้ตัดสินว่า ระยะเวลาการฟ้องร้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ข้อกำหนดการเร่งชำระหนี้ถูกเรียกใช้ ไม่ใช่จากวันที่ชำระเงินครั้งสุดท้าย ดังนั้น ความซับซ้อนในการกำหนดวันที่เริ่มต้นเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การจัดการกับหนี้ที่ขาดอายุความมักต้องมีการวิเคราะห์บันทึกบัญชีอย่างละเอียดถี่ถ้วน และอาจต้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย (JG Wentworth, 2025)

กรณีหนี้ขาดอายุความ (time-barred debt) คือ หนี้ที่ไม่สามารถเรียกเก็บได้ตามกฎหมายอีกต่อไป เนื่องจากขาดอายุความแล้ว นอกจากนี้ ยังเป็นข้อแก้ตัวที่ลูกหนี้จะใช้หากเจ้าหนี้พยายามฟ้องหลังจากขาดอายุความแล้ว เมื่ออายุความของหนี้บัตรเครดิตขาดอายุความ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายอย่างจะเกิดขึ้นกับสถานการณ์ทางกฎหมายและการเงินของลูกหนี้ แม้ว่าหนี้จะไม่หายไปโดยสิ้นเชิงก็ตาม นั่นหมายความว่า (1) การคุ้มครองทางกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดคือ เจ้าหนี้ไม่สามารถฟ้องลูกหนี้เพื่อเรียกเก็บหนี้ได้อีกต่อไป หากเจ้าหนี้ยื่นฟ้อง ลูกหนี้จะมีข้อแก้ตัวทางกฎหมายที่แข็งแกร่ง

(ขาดอายุความแล้ว) ซึ่งควรจะทำให้คดีถูกยกฟ้อง หากลูกหนี้ยกข้อแก้ตัวนี้อย่างถูกต้อง (2) หนี้ยังคงอยู่ หนี้ที่แท้จริงยังคงมีอยู่จากมุมมองทางบัญชี บัญชีของเจ้าหนี้อาจยังคงแสดงว่า ลูกหนี้เป็นหนี้ และเจ้าหนี้ยังอาจรายงานไปยังสำนักงานเครดิตบูโร ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาการรายงานเครดิตที่แตกต่างกัน (3) การพยายามเรียกเก็บหนี้ก็ยังคงดำเนินต่อไป ผู้ทวงหนี้ยังสามารถพยายามเรียกเก็บหนี้ที่ขาดอายุความแล้วผ่านทางโทรศัพท์ จดหมาย และวิธีการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ผู้ทวงหนี้ต้องปฏิบัติตามหลักปฏิบัติที่เป็นธรรมในการทวงหนี้ และในบางเขตอำนาจศาล ผู้ทวงหนี้ต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบว่าหนี้ดังกล่าวขาดอายุความแล้ว (4) ผลกระทบต่อรายงานเครดิต หนี้ที่ขาดอายุความแล้วอาจยังคงปรากฏในรายงานเครดิตของลูกหนี้ แต่ข้อมูลเชิงลบส่วนใหญ่จะต้องถูกลบออกหลังจาก 7 ปีนับจากวันที่ผิดนัดชำระครั้งแรกโดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาการขาดอายุความ ดังนั้น สิ่งสำคัญ คือ ต้องเข้าใจว่ากฎหมายกำหนดอายุความการฟ้องเป็น “ข้อแก้ตัวเชิงบวก” หมายความว่า หากถูกฟ้องเนื่องจากหนี้ขาดอายุความแล้ว คดีจะไม่ถูกยกฟ้องโดยอัตโนมัติ ลูกหนี้ต้องยกข้อแก้ตัวขึ้นมาในการโต้แย้งคดี หากลูกหนี้ไม่ไปศาลหรือไม่ยกข้อแก้ตัวนี้อย่างถูกต้อง ลูกหนี้ก็ยังคงต้องเผชิญกับคำพิพากษาที่ตัดสินให้แพ้คดี แม้ว่าหนี้จะขาดอายุความแล้วก็ตาม ซึ่งลูกหนี้จำนวนมากจะไม่ไปศาล ไม่ว่าจะไม่ตรวจสอบจดหมายเพื่อดูมีการกำหนดวันขึ้นศาลหรือไม่ หรือเพียงแค่เพิกเฉยต่อหมายเรียกให้ไปศาล (ignore the summons) ดังนั้น หากลูกหนี้ถูกฟ้องเรื่องหนี้ขาดอายุความ มีหลายทางเลือก แต่สิ่งที่ดีที่สุดที่ควรทำ คือ ไปศาลตามนัด มิฉะนั้นจะแพ้คดี เมื่ออยู่ในศาล ลูกหนี้สามารถใช้ “ข้อแก้ตัวเรื่องหนี้ขาดอายุความ (time-barred defense)” และแสดงเอกสารที่พิสูจน์ว่าขาดอายุความแล้วเพื่อให้คดีถูกยกฟ้อง (the case will be dismissed) นอกจากนั้น ลูกหนี้อาจมี 3 ทางเลือกที่ชัดเจน คือ (1) ไม่จ่าย (pay nothing) ลูกหนี้ควรเข้าใจว่าหนี้จะส่งผลเสียต่อคะแนนเครดิตเป็นเวลา 7 ปี แต่เนื่องจากไม่มีคำพิพากษาของศาลต่อลูกหนี้ ลูกหนี้จึงไม่จำเป็นต้องจ่ายตามกฎหมาย (2) หากลูกหนี้รู้สึกสำนึกผิด สามารถตกลงกับเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้เต็มจำนวนหรือบางส่วนก็ได้ ไม่ว่าจะเลือกวิธีใด และตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อตกลงนั้นเป็นลายลักษณ์อักษรและลงนามโดยทั้งสองฝ่ายก่อนที่จะชำระเงินงวดแรก หรือ (3) ชำระหนี้เพียงบางส่วน ซึ่งเป็นทางเลือกที่ไม่พึงประสงค์ที่สุด ในหลายรัฐ การชำระหนี้เพียงบางส่วนจะทำให้ระยะเวลาการฟ้องร้องเริ่มต้นใหม่ และอาจทำให้เจ้าหนี้สามารถฟ้องร้องเรียกหนี้เต็มจำนวนได้ ส่วนเจ้าหนี้ การพิจารณาการฟ้องเมื่อหนี้ใกล้ถึงหรือขาดอายุความ เจ้าหนี้จะต้องตัดสินใจว่าจะดำเนินการทางกฎหมายหรือไม่ การฟ้องคดีต้องใช้เวลาเงิน และทรัพยากรทางกฎหมาย ดังนั้น เจ้าหนี้ต้องชั่งน้ำหนักความน่าจะเป็นในการทวงหนี้เทียบกับค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ซึ่งการทวงหนี้หลังขาดอายุความ แม้หลังจากขาดอายุความแล้ว บริษัททวงหนี้บางแห่งยังคงพยายามต่อไป แม้ว่าพวกเขาจะไม่สามารถฟ้องร้องลูกหนี้ได้สำเร็จ แต่พวกเขาอาจหวังว่าลูกหนี้จะไม่ทราบสิทธิของลูกหนี้ หรือลูกหนี้จะชำระหนี้โดยสมัครใจ (JG Wentworth, 2025; Johnston, 2024)

จากหลักกฎหมาย สภาพปัญหา และแนวทางการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้เขียนจึงนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบในการวิเคราะห์ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์

เมื่อบัตรเครดิตเป็นเครื่องมือทางการเงินและเป็นสินเชื่อเพื่อการบริโภคอย่างหนึ่ง ที่ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ หรือผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-bank) ออกให้แก่ลูกค้าผ่านวงเงินที่ได้อนุมัติไว้ล่วงหน้า โดยผู้ถือบัตรจะใช้บัตรเครดิตแทนเงินสดเพื่อซื้อสินค้า รวมทั้งใช้เบิกถอนเงินสดล่วงหน้า (cash advance) สินเชื่อบัตรเครดิตจึงจัดว่าเป็นหนึ่งในสินเชื่ออุปโภคบริโภคที่สำคัญของไทย และถือเป็นสินเชื่อที่ไม่มีหลักประกัน (non-collateral loan) ซึ่งผู้กู้สามารถผ่อนชำระค่าสินค้าและบริการเป็นงวด โดยคิดอัตราดอกเบี้ยนับตั้งแต่วันที่มีการใช้จ่ายผ่านบัตร ดังนั้น การซื้อสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิตในแต่ละครั้ง จะเชื่อมโยงกับผู้ให้บริการหลายฝ่ายตั้งแต่กระบวนการอนุมัติสินเชื่อไปจนถึงขั้นตอนการชำระเงิน โดยการอนุมัติสินเชื่อจะเกิดขึ้นทันทีที่มีการใช้บัตรเพื่อซื้อสินค้า ทำให้การใช้จ่ายของผู้บริโภคมีความสะดวกและไร้รอยต่อ ในขณะที่กระบวนการชำระเงินระหว่างผู้ให้บริการจะเกิดขึ้นหลังจากซื้อสินค้าประมาณ 1-2 วัน (นฤชยา สาตแพ่ง, 2567)

จากประโยชน์ของบัตรเครดิตที่อำนวยความสะดวกในการชำระเงิน ลดการพกพาเงินสด และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่จูงใจให้ผู้ถือบัตรใช้จ่ายผ่านบัตรมากขึ้นกระทั่งขาดวินัยทางการเงิน ใช้จ่ายเกินตัว และไม่ได้วางแผนการชำระหนี้ จนกระทั่งเกิดหนี้ค้างชำระ (delinquent debt) นำมาซึ่งการถูกฟ้องเป็นคดีหนี้บัตรเครดิต ที่ส่วนใหญ่เกิดจากการผิดนัดชำระเกิน 3 เดือน หรือ 90 วัน ทั้งนี้ คดีค้างชำระหนี้บัตรเครดิต ปัญหาที่ส่วนใหญ่มักจะพบ ก็คือ ปัญหาอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) ที่กำหนดให้มีอายุความ 2 ปี นับตั้งแต่ผิดนัดชำระหนี้ครั้งสุดท้าย (วันครบกำหนดชำระหนี้ตามใบแจ้งหนี้) ที่พบว่า มีปัญหาดังนี้

1. ปัญหาการกำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีภายในอายุความ 2 ปี พบว่า แม้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) จะได้กำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีภายในอายุความบัตรเครดิตไว้เพียง 2 ปี สำหรับหนี้ค่าของที่ขายเป็นงวด ๆ แก่ผู้บริโภคที่ซื้อไปเพื่อใช้สอยส่วนตัวหรือในครอบครัว กรณีที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เข้าลักษณะนี้มักเป็นกรณีที่ลูกค้าใช้บัตรเครดิตซื้อสินค้าหรือบริการ เช่น ซื้อโทรศัพท์มือถือหรือจ่ายค่าอาหาร แล้วผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ตามใบแจ้งหนี้ประจำเดือน โดยเป็นการใช้จ่ายเพื่อส่วนตัวหรือครอบครัว ไม่ใช่เพื่อธุรกิจ โดยเงื่อนไขสำคัญของมาตรานี้ คือ ต้องเป็นค่าสินค้าหรือบริการที่ซื้อไปใช้เองจริง ๆ และมีการผ่อนชำระเป็นงวด แต่จะแตกต่างจากมาตรา 193/33 ที่กำหนดอายุความไว้ 5 ปี สำหรับดอกเบี้ยค้าง ค่าเช่าทรัพย์สินค้าง และเงินที่ต้องชำระคืนเป็นงวด ๆ กรณีที่หนี้บัตรเครดิตอาจมีอายุความ 5 ปีได้ คือ เมื่อเป็นหนี้ที่มีการผ่อนชำระเป็นงวดแน่นอน คล้ายกับสินเชื่อทั่วไป หรือเป็นกรณีดอกเบี้ยค้างชำระจากบัตรเครดิต ซึ่งความแตกต่างระหว่างมาตรา 193/33 และมาตรา 193/34 (7) อยู่ที่มาตรา 193/33 ไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นการซื้อของเพื่อใช้เองเท่านั้น แต่เน้นไปที่ลักษณะของหนี้ว่าเป็นหนี้ที่ต้องชำระเป็นงวดในลักษณะทั่วไป รวมถึงดอกเบี้ยและค่าเช่าต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ หากเป็นหนี้ที่ไม่มีงวดชำระแน่นอน หรือมีการรับสภาพหนี้ มักเป็น 10 ปี ตามมาตรา 193/30 ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปที่กำหนดอายุความ 10 ปี สำหรับหนี้ที่ไม่เข้าลักษณะพิเศษตามมาตรานี้ ในทางปฏิบัติ กรณีหนี้บัตรเครดิตที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า มีอายุความ 10 ปีนั้น พบได้ 3 กรณี คือ (1) กรณีบัตรเครดิตแบบหมุนเวียน หรือที่เรียกว่า Revolving Credit ซึ่งไม่มีงวดชำระที่แน่นอนตายตัว ลูกค้าสามารถเลือกจ่ายเพียงยอดขั้นต่ำหรือจ่ายเต็มจำนวนก็ได้ในแต่ละเดือน ศาลฎีกามักเห็นว่า ลักษณะเช่นนี้ไม่เข้าข่ายตามมาตรา 193/34 (7) เพราะไม่ใช่การขายเป็นงวดที่แน่นอน (2) กรณีเมื่อมีการรับสภาพหนี้เกิดขึ้น หากลูกหนี้ชำระเงินบางส่วนหลังจากที่ผิดนัดแล้ว ทำให้อายุความสะดุดและเริ่มนับใหม่ตามมาตรา 193/14 และมาตรา 193/15 และ (3) กรณีหากการใช้บัตรเครดิตนั้นเป็นเพื่อธุรกิจ ไม่ใช่เพื่อส่วนตัวหรือครอบครัว กรณีนี้จะไม่เข้าข่ายตามมาตรา 193/34 (7) ที่กำหนดไว้สำหรับผู้บริโภคโดยเฉพาะ ดังนั้น จะเห็นว่า อายุความบัตรเครดิตอาจเป็น 2 ปี หรือ 5 ปี หรือ 10 ปี ขึ้นอยู่กับลักษณะหนี้และพฤติการณ์นั่นเอง (ลอร์ ลิงค์ [Law Link], 2566) อย่างไรก็ตาม โดยหลักทั่วไปแล้วหนี้บัตรเครดิตจะมีอายุความ 2 ปี นับตั้งแต่ผิดนัดชำระหนี้ครั้งสุดท้ายตามมาตรา 193/34 (7) ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับทั้ง 50 รัฐของสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีตั้งแต่ 3 ปี ถึง 10 ปี และอายุความตามมาตรา 193/30 และมาตรา 193/33 ผู้เขียนเห็นว่า เป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไปที่ทำให้เจ้าหนี้ต้องเร่งในการฟ้องคดีให้ทันภายในกำหนดอายุความ 2 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าหนี้มักจะเสียเปรียบในการฟ้องคดีเพราะขาดอายุความ ส่วนลูกหนี้เองก็ขาดโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้ เพื่อชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ ทั้งนี้ แม้ว่าการที่กฎหมายกำหนดให้ต้องฟ้องในอายุความ 2 ปี เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหนี้ฟ้องผู้บริโภคหลังจาก

หลักฐานหนี้ถูกทำลายหรือหายไปนานแล้วก็ตาม แต่ถ้ากำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีภายในอายุความจาก 2 ปี เป็น 3 ปี โดยการทำให้หนี้มีอายุมากขึ้น ก็จะทำให้เจ้าหนี้มีเวลามากขึ้นในการฟ้องร้อง และยืดระยะเวลาให้ลูกหนี้ได้ตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการขอปรับโครงสร้างหนี้หรือหาเงินมาชำระหนี้ (Johnston, 2024; Leicht, 2025) นอกจากนี้ จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีและทวงหนี้ให้กับเจ้าหนี้ได้อีกด้วย

2. ปัญหาการขาดอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิต พบว่า จากการกำหนดอายุความ 2 ปี ส่วนใหญ่มักจะทำให้คดีหนี้บัตรเครดิตขาดอายุความ ซึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้เจ้าหนี้ฟ้องไม่ทัน (คดีขาดอายุความ) คือ (1) เจ้าหนี้ติดตามหนี้ช้า ไม่ได้ดำเนินการฟ้องร้องภายใน 2 ปี หลังจากลูกหนี้หยุดจ่ายเงิน โดยเฉพาะกรณีที่ลูกหนี้เปลี่ยนที่อยู่ทำให้ได้รับหนังสือทวงถามช้า (2) การนับอายุความผิดพลาด เจ้าหนี้อาจนับเวลาผิด หรือปล่อยให้ลูกหนี้หยุดจ่ายชำระหนี้มาเป็นเวลานานจนเกินกำหนด (3) ลูกหนี้ไม่เคยจ่ายเงินชำระหนี้เลย เมื่อหยุดชำระหนี้ตั้งแต่งวดแรก ๆ และเจ้าหนี้ไม่ดำเนินการฟ้องร้องภายในกำหนด (4) ลูกหนี้ไม่ทำสัญญาประนอมหนี้ใหม่ หากลูกหนี้ไม่ทำสัญญาใหม่ อายุความจะนับต่อเนื่องจากวันที่ผิดนัดชำระหนี้ครั้งสุดท้าย แต่ถ้ามีการทำสัญญาใหม่หรือชำระหนี้บางส่วน จะเป็นการทำให้อายุความสะดุดหยุดลงและเริ่มนับ 2 ปีใหม่ ดังนั้น ถ้าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) กำหนดกรอบระยะเวลาอายุความจาก 2 ปี เป็น 3 ปี จะช่วยแก้ไข้ปัญหาการขาดอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตจากสาเหตุดังกล่าวได้มากขึ้น

3. ปัญหาการขาดโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ พบว่า การกำหนดอายุความ 2 ปี ทำให้ลูกหนี้ขาดโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้ เมื่อรายรับที่ได้ไม่พอจ่ายหนี้ หลายคนอาจใช้วิธี “ไม่มี ไม่หนี้ ไม่จ่าย” แต่ถึงแม้จะเป็นหนี้ที่ไม่มีหลักประกัน เช่น หนี้บัตรเครดิต “การไม่มี ไม่หนี้ ไม่จ่าย” ก็อาจจะทำให้เจ้าหนี้ฟ้องยึดบ้าน หรือยึดทรัพย์สินอื่น ๆ รวมถึงเสียประวัติเครดิต ไม่มีใครปล่อยกู้ และเสียรายได้หน้าที่การงานได้ ดังนั้น การขอปรับโครงสร้างหนี้จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้อายุหนี้ไม่ผิดนัดชำระและรักษาทรัพย์สินไว้ได้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.-ก) เนื่องจากปรับโครงสร้างหนี้ คือ การที่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ซึ่งเป็นธนาคารหรือสถาบันการเงิน ตกลงร่วมกันในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้เดิม เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะในกรณีที่ลูกหนี้ประสบปัญหาทางการเงิน เช่น มีรายได้น้อยลง จ่ายหนี้ไหวแค่บางส่วน มีเงินก้อนแต่ไม่พอปิดหนี้ทั้งหมด ไม่สามารถจ่ายหนี้ตามเวลาที่กำหนด ทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญาเดิมได้ ซึ่งจุดประสงค์หลักของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ คือ การช่วยให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้จนหมด โดยไม่ต้องผิดนัดชำระหนี้ และไม่ต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ในขณะที่เดียวกันก็เป็นประโยชน์กับเจ้าหนี้ที่ยังคงได้รับชำระหนี้ แม้จะต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นหรือได้รับผลตอบแทนน้อยลงก็ตาม (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2568; ธนาคารซีไอเอ็มบีไทย, 2568) นอกจากนี้ ยังช่วยให้ลูกหนี้สามารถดำเนินชีวิตหรือธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการปรับโครงสร้างหนี้เป็นการยืดระยะเวลาในการชำระหนี้ออกไป ทำให้สภาพคล่องไม่ตึงมือ มีเวลาพอที่จะจัดการและบริหารการเงินได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ วิธีนี้ก็ถือเป็นทางออกร่วมกันระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ ลดโอกาสที่ลูกหนี้จะหนีหนี้ และป้องกันการเกิดหนี้เสียอีกด้วย (ธนาคารทหารไทยธนชาต, 2567) โดยวิธีปรับโครงสร้างหนี้ มีดังนี้ (1) ยืดระยะเวลาผ่อนชำระหนี้ออกไปเพื่อให้ค่างวดลดลง (2) พักชำระเงินต้นช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น 6 หรือ 12 เดือน (3) ลดอัตราดอกเบี้ยที่เคยตกลงหรือกำหนดไว้ในสัญญาเพื่อลดภาระดอกเบี้ยจ่าย (4) ยกหรือผ่อนปรนดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้เพื่อให้ค่างวดที่ผ่อนเข้ามาสามารถตัดเงินต้นได้มากขึ้น (5) เพิ่มเงินทุนหมุนเวียนเพื่อเสริมสภาพคล่องและสำรองไว้ยามฉุกเฉิน (6) เปลี่ยนประเภทหนี้จากสินเชื่อดอกเบี้ยสูงเป็นสินเชื่อที่มีดอกเบี้ยต่ำกว่า (7) ปิดจบด้วยเงินก้อน จ่ายคืนหนี้เร็วขึ้นเพื่อลดภาระดอกเบี้ย และ (8) รีไฟแนนซ์ปิดสินเชื่อจากที่เดิมเพื่อใช้สินเชื่อที่มีเงื่อนไขดีกว่า และสามารถปรับโครงสร้างหนี้ได้ 4 กรณี ดังนี้ (1) ปรับก่อนเป็นหนี้เสีย (2) ปรับหลังเป็นหนี้เสีย และ (3) ปรับหลังจากถูกฟ้องคดีแต่ศาลยังไม่พิพากษา และ (4) ศาลพิพากษาแล้ว สามารถมาปรับโครงสร้างหนี้ตามเงื่อนไขที่เจ้าหนี้และลูกหนี้ตกลงกันได้ แม้ว่าจะต่างจากคำพิพากษา (ธนาคารแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.-ข; 2567) ส่วนการนับอายุความต้องถือตามมูลหนี้เดิม ตามกฎหมายรับสภาพหนี้ เพราะสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ให้สัญญาสินเชื่อเดิมระงับ หรือเป็น “การแปลงหนี้ใหม่” หรือเป็น “สัญญาประนีประนอมยอมความ” แต่อย่างใด การทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือที่ภาษากฎหมายเรียกว่า “การรับสภาพหนี้” จะต้องทำก่อนอายุความมูลหนี้เดิมสิ้นสุด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1062/2564) ดังนั้น ถ้าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) กำหนดกรอบระยะเวลาอายุความจาก 2 ปี เป็น 3 ปี โดยการทำให้หนี้มีอายุมากขึ้น จะเป็นการช่วยให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้จนหมดโดยไม่ต้องผิดนัดชำระ

หนี้ และไม่ต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ในขณะที่เดียวกันก็เป็นประโยชน์กับเจ้าหนี้ที่ยังคงได้รับชำระหนี้ แม้จะต้องใช้เวลานานขึ้น หรือได้รับผลตอบแทนน้อยลงก็ตาม

บทสรุป

ตามหลักทั่วไปแล้วหนี้บัตรเครดิตจะมีอายุความ 2 ปี นับตั้งแต่ผิดนัดชำระหนี้ครั้งสุดท้ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับทั้ง 50 รัฐของสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีตั้งแต่ 3 ปี ถึง 10 ปี และอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 (อายุความ 10 ปี) และมาตรา 193/33 (อายุความ 5 ปี) จึงเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไปที่ทำให้เจ้าหนี้ต้องเร่งในการฟ้องคดีให้ทันภายในกำหนดอายุความ 2 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าหนี้มักจะเสียเปรียบในการฟ้องคดีเพราะขาดอายุความ ส่วนลูกหนี้เองก็ขาดโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้ เพื่อชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ ทั้งนี้ แม้ว่ากรณีที่กฎหมายกำหนดให้ต้องฟ้องในอายุความ 2 ปี เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหนี้ฟ้องผู้บริโภคลงหลังจากหลักฐานหนี้ถูกทำลายหรือหายไปนานแล้วก็ตาม แต่ถ้ากำหนดกรอบระยะเวลาฟ้องคดีภายในอายุความจาก 2 ปี เป็น 3 ปี โดยการทำให้หนี้มีอายุมากขึ้น ก็จะทำให้เจ้าหนี้มีเวลามากขึ้นในการฟ้องร้อง และยืดระยะเวลาให้ลูกหนี้ได้ตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการขอปรับโครงสร้างหนี้หรือหาเงินมาชำระหนี้ นอกจากนี้ จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีและทวงหนี้ให้กับเจ้าหนี้ได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

เพื่อแก้ไขปัญหาอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (7) ในระยะยาว โดยให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้โดยไม่ขาดอายุความ และลูกหนี้ได้มีโอกาสในการขอปรับโครงสร้างหนี้มากขึ้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมอายุความฟ้องคดีหนี้บัตรเครดิตแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 ที่บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ ให้มีกำหนดอายุความสองปี (7) บุคคลซึ่งมิได้เข้าอยู่ในประเภทที่ระบุไว้ใน (1) แต่เป็นผู้ประกอบธุรกิจในการดูแลกิจการของผู้อื่นหรือรับทำการงานต่าง ๆ เรียกเอาสินจ้างอันจะพึงได้รับในการนั้น รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดรองไป” โดยเพิ่มมาตรา 193/36 และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้ “สิทธิเรียกร้องของผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ให้มีกำหนดอายุความสามปี”

เอกสารอ้างอิง

- กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม. (2568). “หนี้สินคนไทย: ภาพสะท้อนจากข้อมูลเครดิตบูโร.” ค้นจาก https://www.nesdc.go.th/wordpress/wp-content/uploads/2025/06/2566_article_q2_004.pdf
- เจริญสิน แคปปิตอล. (2568). 8 พฤติกรรมสร้างหนี้ของคนไทย รู้ไว้ก่อนรับมือได้. ค้นจาก <https://www.ccap.co.th/2025/03/10/8-พฤติกรรมสร้างหนี้>
- ทวิศ ศรีเกตุ. (2561). หนี้บัตรเครดิต เรื่องสำคัญที่ควรใส่ใจ. ค้นจาก <https://prt.parliament.go.th/server/api/core/bitstreams/6c0b1b08-63ec-43b7-8cf3-b0b5ba7e8039/content>
- ธนาคารกรุงไทย. (2567). หนี้บัตรเครดิตมีอายุความกี่ปี ไม่จ่ายจะโดนฟ้องหรือไม่. ค้นจาก <https://krungthai.com/th/krungthai-update/promotion-detail/2137>
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2568). ปรับโครงสร้างหนี้เสียประวัติใหม่ ดีหรือไม่ดี ตอบชัดในที่เดียว. ค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/krungsri-the-coach/loan/borrowing/debt-restructuring-credit-impact>
- ธนาคารซีไอเอ็มบีไทย. (2568). ปรับโครงสร้างหนี้เทคนิคเคลียร์หนี้ง่าย ๆ ที่คนเป็นหนี้ต้องรู้. ค้นจาก <https://www.cimbthai.com/th/personal/blog/financial-guru/debt-restructuring.html>
- ธนาคารทหารไทยธนชาต. (2567). ปรับโครงสร้างหนี้ คืออะไร ดีอย่างไร ปรับแล้วจะเสียประวัติไหม. <https://www.ttbank.com/th/fin-tips/detail/pl-debt-restructuring>

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). *หนี้ครัวเรือนไทย วิฤติแค่ไหน ทำไมถึงไม่ควรมองข้าม?* ค้นจาก <https://projects.pier.or.th/household-debt>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.-ก). *ขอปรับโครงสร้างหนี้แบบไหน...ที่เหมาะสมกับเรา.* ค้นจาก <https://www.bot.or.th/th/satang-story/managing-debt/my-debt-restructuring.html>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.-ข). *ปรับโครงสร้างหนี้...คืออะไร.* ค้นจาก <https://www.bot.or.th/th/satang-story/managing-debt/debt-restructuring.html>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). *ความรู้สำหรับหมอนี้ระดับกลาง (ระดับที่ 2) เครดิตบูโร และกฎหมายเกี่ยวกับหนี้.* ค้นจาก <https://www.bot.or.th/content/dam/bot/satang-stories/l2/4.%20สถานะหนี้%20เครดิตบูโรและกฎหมาย.pdf>
- โนบูโร. (2567). *3 ปัจจัย ทำไมคนไทยแบกหนี้เยอะ?* ค้นจาก <https://www.noburo.co/post/3-ปัจจัย-ทำไมคนไทยแบกหนี้เยอะ>
- โนบูโร. (2568). *เป็นหนี้เท่าไรถึงโดนยึดทรัพย์? คู่มือฉบับเข้าใจง่าย พร้อมทางออกแก้หนี้.* ค้นจาก <https://www.noburo.co/post/debt-asset-seizure-lawsuit-threshold-guide>
- นฤชยา สาตแพง. (2567). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2567-2569: ธุรกิจบัตรเครดิต.* ค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/financial-services/credit-card/io/credit-card-2024-2026>
- ยูเมะพลัส. (2569). *หนี้บัตรเครดิตค้างชำระ ส่งผลเสียยังไง และมีวิธีจัดการแบบไหนบ้าง.* ค้นจาก <https://www.umayplus.com/content/blog/credit-card-debt/blogdetail?blogid=2026-010000011>
- ลอร์ลิงค์ [Law Link]. *หนี้บัตรเครดิตอายุความก็ปี เป็นหนี้เท่าไรถึงโดนฟ้อง ผิดกฎหมายมาตราไหนบ้าง.* (2566). ค้นจาก <https://legardy.com/blogs/credit-card-debt-thailand-statute-limitations-2-5-10-years>
- วรชัย แสนสีระ. (2552). *“ธุรกิจบัตรเครดิตกับมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่.”* ค้นจาก https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/Sub_Jun/9legal/legal9.pdf
- สราวัช สุวรรณเสรี และอาคม ศรียาภัย. (2567). *อายุความครบวงจร (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม).* แสงจันทร์การพิมพ์.
- สำนักข่าวออนไลน์เพื่อสังคมการลงทุนที่ยั่งยืน. (2568). *คนไทยรูดบัตรเครดิต 5 แสน ลบ. ครองแชมป์ “หนี้เสีย” มากสุด.* ค้นจาก <https://www.share2trade.com/news/47244/คนไทยรูดบัตรเครดิต-5-แสนลบ-ครองแชมป์-หนี้เสีย-มากที่สุด>
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2568). *รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรม ประจำปี 2567.* ค้นจาก <https://oppb.coj.go.th/th/file/get/file/202509043f71f3293526d548ab75f3fd8ecb7644142138.pdf>
- JG Wentworth. (2025). *Credit card debt statute of limitations.* Retrieved from <https://www.jgwentworth.com/resources/credit-card-debt-statute-of-limitations>
- Johnston, J. (2024). *Statute of limitations on debt collection by state.* Retrieved from <https://www.incharge.org/understanding-debt/credit-card/what-is-statute-of-limitations-all-50-states/>
- Kumok, Z. (2025). *Average credit card debt by country.* Retrieved from <https://www.cardrates.com/advice/average-credit-card-debt-by-country/>
- Langel, J. (2021). *15 FAQ's about statute of limitations, debt collection, and credit reporting.* Retrieved from <https://www.thelangelfirm.com/debt-collection-defense-blog/2021/september/15-faq-s-about-statute-of-limitations-debt-colle>
- Leicht, A. (2025). *What is the credit card debt statute of limitations (and why does it matter)?* Retrieved from <https://www.cbsnews.com/news/what-is-the-credit-card-debt-statute-of-limitations-and-why-does-it-matter>